

Rus domácí

závažný hmyzí škůdce v potravinářských a stravovacích provozech

Vážení provozovatelé potravinářských prodejen, výrobních podniků, skladů a stravovacích zařízení,

chtěl bych vás v tomto referátu s tímto obtížným a též potencionálně nebezpečným hmyzem blíže seznámit.

Důvodem toho referátu není pouhé rozšiřování vašich školních znalostí o dalšího zástupce z hmyzí říše, nýbrž fakt, že výskyt tohoto hmyzu v důsledku **přináší závažné zdravotní, materiální a sociální problémy**. K jednotlivým bodům se nyní rozepíši.

1. Škody na zdraví

Rus domácí je pasivním přenašečem infekčních nemocí. Na svých končetinách může přenášet řadu choroboplodných zárodků, a to od virů přes bakterie až k vajíčkům parazitických červů. Trus rusů navíc může vyvolat u člověka alergii, která se projeví ekzémem, alergickou rýmou i astmatem. U některých lidí může zjištění výskytu rusa domácí, třeba v domácnosti (se zavlečením zboží z obchodu) způsobit i nemalé psychické problémy.

2. Škody materiální

Rus domácí je všežravec. Jinými slovy nepohrdne žádným sortimentem živočišného a rostlinného původu na prodejních. Jedni milují pečivo (= hmyzí vegani) a jiní masné výrobky (= masožraví gurmáni). Libují si v odpadech (v drobkách, mastnotě, na wc).

Dokonalá čistota provozu je jeho největší nepřítel ! Svým trusem však dokáže znehodnotit i nepotravní produkty. Ovšem materiální škodou je i poškození dobrého jména firmy a v důsledku toho ztráta zákazníků a s tím spojené snížení odbytu zboží a tím pádem i zisku firmy. Toto jsou mnohdy škody nevratné a mohou být pro firmu i likvidační, pokud se tohoto například „ujmou“ naše „skvělá“ média.

3. Škody sociální

Tyto škody jsou způsobeny výhradně zprostředkovaně a hmyz za ně v podstatě nemůže. Jedná se o narušení mezilidských vztahů v důsledku zjištění výskytu hmyzu. Lidé se začnou navzájem obviňovat, kdo za to může, že jsou zde brouci. Jeden svádí vinu na druhého. „Ty tady máš bordel!“, „Proč jsi to nenahlásila, když jsi ho viděla lézt už před měsícem!“, „Určitě to vozí z pekáren. Určitě to přivezli řezníci !“, atd.atd. Narušení sociálního soužití na pracovišti má poté důsledek ve špatně vykonané práci a též opět často důsledky zdravotní na poškozené psychice lidí.

Aby se zabránilo těmto škodám je zapotřebí dbát na pracovištích na tyto zásady :

1. V případě zjištění výskytu podezřelého hmyzu zaměstnancem firmy neprodleně hlásit výskyt zodpovědné osobě, či na vedení firmy. Vedení firmy nás pak vyzve k provedení rychlého dezinsekčního zásahu proti hmyzu.
2. Zjištěný hmyz vyfotit do mobilního telefonu a fotky přeposlat na naši firmu.
3. Na provozech udržovat maximální čistotu. Denně zametat, vytírat podlahy a pulty.
4. Věnovat zvýšenou pozornost přepravkám dodávaného zboží a vizuálně je kontrolovat, zda na nich nejsou patrné známky výskytu hmyzu.
5. Případně napadené zboží okamžitě zlikvidovat v igelitových uzavřených pytlích.

Nyní mi dovoluete vás ve stručnosti seznámit s biologií tohoto švábovitého hmyzu.

Rus domácí (*Blatella germanica*)

Biologie

Vývoj a rozmnožování

- Rus se rozmnožuje po celý rok. Je znám pro jeho schopnost rychle se reprodukovat. Samičkám stačí spářit se jen jednou. Samice vytvářejí během svého života asi 7 ooték (pouzdra s vajíčky, která je chrání).
- Ootéka: rýhy na ootéce jsou po celé její šířce, barva: je světle hnědá, velikost vaječné komory 8x3x2 mm, obsahuje asi 30 až 40 vajíček
- Inkubační doba ootéky: 2-5 týdnů podle teploty okolního prostředí, ootéky jsou odkládány náhodně 1 až 2 dny před tím, než dojde k líhnutí nymf
- Nymfy: 2-10 mm dlouhé (bez tykadel), bez křídel, obvykle tmavě hnědé, 5-7x se svlékají během svého vývoje
- Nymfální stadia: při 30°C 40 dní a až 6 měsíců při nižších teplotách
- Dospělci: žlutavě až světle hnědí s téměř rovnoběžnými, řasnými podélnými páskami na štítu, délka těla 10-15 mm (bez tykadel), za vyšší teploty mohou být schopni krátkého klouzavého letu, samci jsou štíhlejší než samice a jejich křídla kryjí zadeček jen částečně
- Vývoj od vajíčka k dospělci: 2 měsíce při 25°C až 7 měsíců při nižších teplotách
- Maximální délka života: 6 měsíců; v laboratorních podmínkách až 1 rok

Chování

- Noční živočich, po setmění vylézá a hledá potravu. Dobře leze i po skleněném povrchu atd. Při přemnožení lze jej sledovat i ve dne.
- Všežravec, v případě nutnosti žere i papír, kůži atd., může hladovět až 6 týdnů.
- Dává přednost teplotě okolo 25-32°C, teploty nižší než -4°C nebo vyšší než 40°C jsou pro rusa smrtelné již po 12 hodinách, v mírném pásmu žije pouze uvnitř budov, v teplejších krajinách též na skládkách
- Úkryty: tmavá místa, teplá a vlhká (např. pod lednicemi a kuchyňskými linkami, blízko akvárií, v koupelnách, v hotelích, restauracích, kavárnách, pekárnách, zdravotnických zařízeních, na lodích a neudržovaných smetištích)
- Dává přednost úkrytům ve škvírách a štěrbinách
- Dospělci Rusa domácího mají křídla, používají je jen zřídka, raději lezou a běhají.
- Trus Rusa domácího připomíná mák či kousky pepře. Může se jevit jako tmavé skvrny. Můžeme ho objevit zachycený na laštích, deskách, v zásuvkách, v rozích místností, kolem prasklin nebo otvorů ve zdi.

Škody

- Znehodnocují potraviny, materiál, obaly
- Pasivně přenášejí patogenní zárodky (např. bakterie rodu Salmonella aj.),
- Produkují nepříjemný zápach, který se při výskytu silných populací stává skutečnou obtíží.

Šíření

- Aktivně se rozlézají do blízkého okolí. V činžovních nebo panelových domech, se mohou snadno pohybovat mezi jednotlivými jednotkami, pomocí společného potrubí – stoupaček, jako po dálnici.
- Mohou být přenášeni v zavazadlech nebo při transportu zboží a potravin. Ve většině případů se Rus domácí dostane do domácnosti přinesením v krabicích nebo taškách s potravinami. Mohou být zavléčeni i přinesením použitých spotřebičů.

Prevence

- Udržování hygieny
- Tam, kde je to možné, vyplňte škvíry a pukliny ve zdech a kolem odpadních trubek, teplovodních a elektrických rozvodů atd.

Hubení

- K zjištění výskytu se používají lepkové pastičky a pyrethrové přípravky k vypuzení
- Zásah může být proveden postřikem, poprašením nebo nástrahami. Způsob závisí na situaci v místě, které má být ošetřeno
- Výběr reziduálního insekticidu záleží na situaci a zda:
 1. Povolený přípravek je vhodný pro ošetření daného objektu (nemocniční pokoje, školy, sklady potravin atd.)
 2. Nebyl pozorován náznak rezistence způsobené minulými ošetřeními

Děkuji Vám za pozorné pročení tohoto referátu. Věřím, že Vám pomůže významně rozšířit obecné povědomí o tomto závažném hygienicko-hospodářském škůdci, který není, bohužel, v našich zeměpisných končinách žádnou vzácností.

Referát vyhotovil

Libor Čihák

Libor Čihák, majitel DDD firmy

Pest control (DDD servis) je nedílnou součástí systému řízení HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points).

Zpracoval: Libor Čihák DDD